

twaalf

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de
nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

GERRIT JANSSENS

twalf

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3935 6

© 2017 Gerrit Janssens

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van

Sebes & Bisseling Literary Agency te Amsterdam

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Maria McGinley

Foto auteur © Ruud Pos

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn zonen, vaders en grootvaders

ICARUS

Duizelend tussen het dubbel
azuur van hemel en water
zoek ik mijn vader uw zon
zwelg ik o moeder uw zee.

Paul Claes

I forget you every day.

Chris Whitley

een

Zo begon elke zaterdagochtend in het nieuwe huis: eerst ging de schuifdeur van hun slaapkamer open. Papa haastte zich naar het andere eind van de gang. In de badkamer klikte hij het licht aan, gooide zijn pyjama door de waskoker, schoof de glazen douchewand open en dicht en liet het water lopen. Hij riep ‘woe’ wanneer hij zijn hoofd onder het eerste, koude water stak en dat was alles wat hij ’s ochtends zei.

Mama’s voetstappen klonken lichter. Ze ging de trap af, zette de radio aan om het nieuws te horen en begon de bar te dekken. Wanneer papa ook beneden was, zette ze met een druk op de knop koffie met het espressoapparaat. De koffiemolen schuurde zo luid alsof keien in een glazen bak door elkaar werden gerammeld. Daarna gromde en trilde de machine zachtjes en liet twee glazen kopjes vrolijk tegen elkaar rinkelen. Met die geluiden waren onze zaterdagen in het oude huis begonnen, maar toen, na de verhuis – toen

waren weekends al een hele tijd niet meer om naar uit te kijken. Ja, de toast sprong uit de broodrooster, met hun messen schraapten ze boter op het brood, een geluid dat ooit gezellig had geklonken. Twee sneetjes met jam elk voor ik beneden zou zijn. Alles leek te gaan zoals het altijd was gegaan, en toch was alles anders: het gebeurde in stilte. Ze zwegen de hele tijd. En ze wachtten niet meer op mij om te eten. Borden en bestek gingen in de vaatwasser. Na elkaar kwamen ze naar boven om hun tanden te poetsen, zonder één woord. Ze deden dezelfde dingen, maar die klonken niet meer als vroeger. Dus bleef ik in bed en deed alsof ik nog wilde slapen.

Wanneer papa zijn kleren had aangetrokken en de badkamer vrij was, maakte mama zich op. Dat had ik haar vaak 's avonds zien doen, toen ze nog uitgingen, en opa thuis op me paste: haar gezicht vlak voor de hoge spiegel met haar wenkbrauwen helemaal opgetrokken, waardoor ze overdreven verbaasd leek, gewoon om iets op haar wimpers te smeren. Daarna deed ze haar mond breed open, alsof ze riep zonder geluid, en deed ze snel lipstick op. Maar nu was ze gehaast, het was zo gebeurd. Ze klikte het licht uit en pakte haar sporttas en racket uit de slaapkamer. Boven aan de trap wachtte ze zwijgend op papa, wat ik gek vond. Als je toch niets meer zei, waarom dan nog op elkaar wachten? Maar 's ochtends samen de trap nemen was blijkbaar een gewoonte die was overgebleven. Misschien deden ze dat zonder dat ze het zelf beseften.

Het was stom van mij, want het zou toch niet gebeuren,

maar ik hoopte elke zaterdag dat een van hen op mijn bedrand zou komen zitten, om te praten, of even te blijven zonder iets te zeggen. Weet je wat, zou mama of papa zeggen, ik blijf gewoon thuis vandaag. Kunnen we iets leuks doen samen. Jij mag kiezen. We hebben een hele dag. Kom, opstaan. Hoelang was dat geleden? Snel even binnenkijken, dat was al wat overbleef, om te vragen of ik niet vergeten was dat mama ging tennissen, dat papa naar de studio moest en dat ze voor de middag thuis zouden zijn. Dat was een gek gezicht, want het klopte niet meer: zij naast elkaar, lachend en wuivend in mijn deuropening, als in een kader, alsof een oude foto tot leven kwam. Maar dat was die zaterdag blijktbaar ook te veel gevraagd. Weg foto. Zonder een woord haastten ze zich naar beneden. Ze waren vast alweer te laat.

Beneden haalde papa zijn computertas uit zijn bureau, terwijl mama haar tennisschoenen aantrok. Die piepten op de nieuwe tegelvloer in de hal, alsof ze al aan het sporten was. Ze openden de voordeur, die meteen daarop zo hard werd dichtgesmakt dat de klap nagalmde. Het nieuwe slot was nog niet goed afgesteld, dus ze moesten wel. Anders zou hij zomaar kunnen openwaaien. Voor mij klonk die harde klap als een bevel: binnenblijven tot we terug zijn.

Hun stappen knarsten op het grindpad. Met twee onnozel klinkende bliepjes maakte papa de portieren van zijn nieuwe auto open. Bijna meteen werden ze zacht dichtgeklapt, kort na elkaar.

De motor maakte een zeurend geluid terwijl ze traag

achteruitreden de oprit af. Papa schakelde en trok op. Hij reed altijd in de nieuwe Alfa. Ik kon ze horen tot ze de hoek van de straat om waren. Ook tijdens dat ritje zeiden ze niets tegen elkaar, daar was ik zeker van. En ik dacht, toen, op dat moment – nee, ik glimlachte en dacht daarna voor de eerste keer, ik weet het nog goed: ik ben onzichtbaar. Mama en papa zijn weg zonder een woord, en ik ben er nog wel, maar niemand kan me nu zien. Ik kan doen wat ik wil en geen kat die het merkt. Dat leek me cool en rot tegelijkertijd.

Ik haalde diep adem en rook verf en hout. Ik opende mijn ogen. Even leek het of alles anders was, maar dat gevoel was snel voorbij. Ik begon stilaan aan mijn nieuwe kamer te wennen: de nieuwe meubels, de matgrijze plankenvloer, veel groter en breder dan vroeger; rechts de schuifdeur die altijd openstond; geen schuin dak meer boven mijn bed; het gigantische raam links van me, een muur lang en plafondhoog, dat op de straat uitgaf; alle muren wit, behalve die waartegen mijn bureau stond. Daarmee mocht ik doen wat ik wilde. Ik had hem volgehangen met mijn foto's. In het midden hing de zwart-witte filmposter die ik van opa had gekregen waarop onze held Harold Lloyd aan de wijzers van een klok hing. Maar die ene overvolle muur maakte de andere nog witter, vond ik. Misschien moest ik alle foto's er weer af halen en alleen de poster laten hangen. Iets om te doen vandaag, hoera.

Een streep zonlicht scheen binnen en deelde mijn kamer en mijn bed in tweeën. Ik stak mijn armen op en maakte met mijn handen de schaduw van een adelaar. Als je een

schaduw kon maken, was je niet onzichtbaar. Even snel was het zonlicht weer verdwenen. Op mijn nachtkastje lag mijn gsm. Eerst een foto maken. Ik zette het toestel aan, swichtte hem op camera, liep naar de straatkant en keek langs de gordijnen naar buiten. Ik opende het raam en richtte met uitgestrekte arm over de daken en de bomen heen, zodat ik alleen wolken en lucht zag. Slechte kwaliteit. Vroeger maakte ik deze foto's met mijn Nikon D3100, mijn allereerste digitale reflex, een echte camera die ik van opa had gekregen na mijn zesde leerjaar. Wat had ik van dat gewicht in mijn handen gehouden, van de lens die in mijn hand paste en van die korte, zachte, snelle klik die diep vanuit de buik van het toestel had gezegd: moment vastgelegd. Het dunne geluid van mijn gsm kwam nog niet in de buurt, zo nep was het. Maar een foto maken deed ik elke ochtend sinds ik mijn camera had gekregen, waar ik ook was. En ik zou het blijven doen. Op het einde van de week zette ik ze alle zeven op mijn computer en als ik er 365 had, zou ik er een boek van maken. Zou iemand me toen hebben gevraagd waarom, dan had ik niet kunnen antwoorden, of ik had iets gezegd als: gewoon, daarom.

Ik wachtte aan het open raam tot ik iets of iemand zou zien bewegen. Een blinkend vliegtuig trok vier witte strepen in de hemel. Beneden op straat reden twee auto's voorbij. Traag volgde een fietser met een ketting die tegen de kettingkast rammelde. Het buurmeisje zette haar gebloemde fietshelm op en riep hard om haar mama. Ik mocht dan wel de laatste mens in huis zijn, ik was niet de

laatste mens op aarde. Ik ging naar mijn bureau en hing mijn kleren van de vorige dag over mijn arm. In de deuropening bleef ik staan. De verwarmingsbuizen tikten zacht.

Onze overloop was een lange rechthoek met een glazen dak. Het rook er naar kurk, droog en houtachtig, van de vloer die pas was gelegd. Er stond één grote plant die tot aan het plafond kwam, verder niets. Als ik moet plassen 's nachts is het een hele oversteek naar de badkamer en de plant kan er eng uitzien in maanlicht, alsof hij kan bewegen. Overdag vroeg ik me altijd af waarom ik hier bang was in het donker, want er is echt niets mis in daglicht. En toch werd ik 's nachts weer bang.

Links, helemaal op het einde, was de badkamer en aan de andere zijde eindigde de gang bij een trap en een open verdieping met een glazen balustrade die uitkeek op de woonkamer. Onder de vide was onze keuken met de bartafel. Bijna alle ruimten waren met elkaar verbonden, waardoor ik in mijn kamer alles kon horen wat boven en beneden gebeurde. Alles in het nieuwe huis was open, hoog, wit, rechthoekig. 'Alle verhoudingen kloppen,' had mama gezegd toen we het huis bezochten vlak voor we er zouden komen wonen. De muren waren bepleisterd en een eerste keer geschilderd, maar waar lampen moesten komen, hingen lange slappe plastic kabels naar beneden alsof het poten waren van aliens die waren ingemetseld. Ik geloofde nooit dat dit gezellig zou worden. Er komt toch nog kleur op de muren, hoopte ik. 'Perfect,' zei mama, toen ze met een hand over de muur wreef, 'we houden het wit. Dat zal alles

nog veel lichter en veel ruimer maken.’ Ze is architecte en had ons hele huis getekend, dus zij kon het weten. Maar ik vond het gek dat zo’n groot huis voor ons drieën nog groter moest lijken.

In de badkamer was het veel warmer dan op de gang. De spiegel was in de hoeken nog wat aangedampt van papa’s douche en de ventilator zoemde zacht. Soms kan de wind er ineens in blazen en zo’n plotse woesj deed me altijd schrikken. ‘Kleine kerel, toch,’ zei papa dan wanneer we hier op schooldagen ’s ochtends samen voor de spiegel stonden, waarop hij me met zijn elleboog aanstootte.

Toen ik mijn pyjama had uitgetrokken, bleef ik voor de spiegel staan. Ik fronste en probeerde één wenkbrauw op te trekken. Mama kan dat wel en dan moet ik altijd lachen, want ze trekt er een gekke, scheve mond bij.

‘Hoe doe je dat?’ vroeg ik een keer aan haar gezicht in de spiegel. ‘Je moet het me leren.’

‘Gaat niet, gekke jongen. Dat kun je of dat kun je niet. Jij kunt andere dingen, die ik niet kan.’

‘Zoals?’

Ze deed alsof ze heel diep moest nadenken. ‘Momentje, hoor. Eens kijken.’

‘Mams!’

‘Wegdromen. Met die groene ogen van jou.’

‘Flauw.’

‘Niet luisteren.’

‘Haha. Erg grappig.’

‘Meisjes verliefd op je laten worden.’

Ik zie er toch gewoon uit? Ik vind mezelf gewoon, ik ben gewoon. Er is niets aan mij waarvan je zou zeggen: dat is nu opvallend. Behalve mijn naam. Die vond ik lelijk.

Wanneer ik wegdroomde, begon ze me te kietelen tot ik 'stop' gilde om haar te laten ophouden. Daarna hield ze me stevig vast en gaf me een zoen. 'Kom, maak voort. Aankleden. Tijd voor school.'

Dat hoefde niet op zaterdag. Ik draaide me om en keek over mijn schouder naar mijn rug in de spiegel. Dat waren gewoon mijn schouders, mijn nek, mijn dunne blonde haar, waar niets mee aan te vangen was en dat vanzelf warzig naar één kant viel. Knap, vond mama. Ik leek het meest op papa, maar had het karakter van mama, had opa gezegd: sterke buitenkant, onzekere binnenkant. Ik haalde mijn schouders op. Ik wist niet aan welke kant ik sterk was of juist niet.

De ventilator hield plots op met blazen. 'Kleine kerel,' zei ik hardop. 'Kleine kerel. Kleine. Kerel.' Ik herhaalde het tot mijn stem klonk alsof die niet meer van mij was. Ik was helemaal niet klein. Dat wist ik wel. Toch zeker niet als ik elke zaterdagvoormiddag alleen thuis kon zijn?

Beneden was de keukenvloer koud onder mijn blote voeten. Ik ging in kleermakerszit op mijn barkruk zitten. Er stonden er vier, één bleef eruitzien als gloednieuw; die gebruikten we toch nooit. Ik vond twee broodkorsten in de trommel, dat was alles. In het weekend at ik cornflakes, dat was waar, maar ik had trek in brood. Hadden ze niet wat

kunnen overlaten? Boter en beleg waren er wel. Met mijn natte wijsvinger pikte ik wat kruimels op. Ik stopte de laatste twee korsten in de toaster en wachtte. Toen ze klaar waren, at ik ze op met een dikke laag jam. Ik probeerde een slok koffie uit een kopje dat nog op de bar stond. Die was koud en smaakte bitter. Met twee lepels suiker erbij maakte ik de kop in één keer leeg.

Waarom hadden we eigenlijk vaste plaatsen? We veranderden nooit. Wie had beslist waar we zaten? Hadden we de eerste keer gewoon een plek gekozen en ons sindsdien daaraan gehouden? Zelfs nu ik alleen thuis was, ging ik altijd op mijn eigen plek zitten. Hoe gek was dat? Was dat met andere dingen ook zo gegaan, dat ze eerst nieuw waren en we ze daarna bleven herhalen? Toen mama en papa na een ruzie weer niets tegen elkaar zeiden, maar elk wel tegen mij praatten, was dat eerst nieuw. Dat waren ze ondertussen gewend. Ik niet, maar zij wel. Gedaan met fakgewoonten, dacht ik. Ik zette me aan de andere kant van de bar op de nieuwe stoel, en had meteen een heel ander uitzicht. Ik schoof met mijn achterwerk heen en weer om met mijn jeans krassen in de stoel te maken. Op mijn oude plek keek ik op de kastenwand van de keuken, nu zag ik de woonkamer. Zo hoog als twee verdiepingen. In het midden de salon met onze oude zwartleren sofa's rond een nieuw rood tapijt. Een grote open haard in de muur aan de straatkant, en voor de rest alles wit. Alles kaal, behalve de gigantische glazen vaas met bloemen op de salontafel. Design noemde mama dat. Alleen overhouden wat je echt nodig had, zodat het

tijdloos wordt, had papa geantwoord toen ik wilde weten wat design eigenlijk was. Dat hadden ze letterlijk gedaan: alleen het nodige overhouden, want ze hadden een heleboel spullen van het oude huis weggegooid. En daarna hadden ze de dingen weggedaan die we echt nodig hadden: woorden, kleine woorden, kleine dingen, die maken dat je samen bent – vragen of het gaat, vragen hoe je dag was of een glas drinken voor elkaar inschenken. Maar dat was onmerkbaar gegaan; het had zeker een jaar geduurd. Je kunt woorden niet weggooiden zoals je op een namiddag spullen in een container dump; dat lukt niet, dat is te veel ineens. Dat gaat traag, zonder dat iemand het merkt. En als je het merkt, is het te laat en kun je moeilijk terug naar vroeger.

Ik zie de laatste container voor ons oude huis nog zo voor me. Tot boven de rand gevuld met spullen die ik goed kende. Mijn oude bed, matras en kussen erbij, mijn nachtkastje, het lage kastje uit de gang waarin sleutels werden bewaard. Gordijnen, kleren en een oude kinderfiets waarop ik had gereden. Een hele kast, samen met de pockets die erin hadden gestaan, oud papier uit het bureau, een fotoboek, een oude printer, een tent, een opblaaszwembad – ja, stoelen, borden, bestek, dingen die we zo lang hadden gebruikt. Het maakte niet uit, mama en papa kieperden ze zonder een woord de container in. Wanneer de een het huis in ging, kwam de ander naar buiten met iets in de handen om weg te gooien. Ik wist niet of ze hadden overlegd over wat ze zouden meenemen naar nummer 12. Het leek hun niet uit te maken van wie de spullen waren. Het oude huis

moest helemaal leeg en ze zouden zo weinig mogelijk verhuizen, daarover waren ze het wel eens geworden. Wat mocht blijven, vulde nog niet de helft van de oude garage. Mijn speelgoed was allang ingepakt. Opa en ik stonden op de oprit te kijken. Toen ik hem vroeg waarom ze zoveel weggooiden, legde hij zijn arm om mijn schouder. Ze wilden opnieuw beginnen, dacht hij.

Een windvlaag rukte aan de keukendeur. Ik schrok me rot, ik kende de geluiden van het nieuwe huis nog niet goed. Het klonk alsof iemand probeerde de deur open te maken. Toen werd het weer helemaal stil. Plots kon ik niet meer tegen de stilte en wilde ik lawaai horen, iets wat in stukken viel, een glas, een bord dat brak, een ruit of de bak met bestek die op de grond kletterde. Iets wat niet hoorde, wat niet gewoon was, het maakte niet uit. Ik staarde lang en boos naar de vaas en hoopte dat die in stukken zou springen, maar er gebeurde niets – natuurlijk niet. Ik keek naar mijn bord: wit, leeg en zo nieuw en blinkend dat ik mezelf tussen de kruimels weerspiegeld zag. Mijn handen trilden. Ik wilde iets zeggen, maar kon niets bedenken.

Dit wist ik wel, heel zeker. Heel plots was het me duidelijk: ik zat te wachten op niets. Al veel langer dan die ochtend. En ik wachtte alleen. *Niets. Niets.* Ik zei het woord enkele keren in mezelf. Ik had nog gehoopt dat hun ruzie te maken had met het nieuwe huis, met de bouw, met de verhuis, en al het gedoe dat erbij was komen kijken. Toen dat eenmaal voorbij was, leek het rustiger. Maar de ruzies kwa-

men terug, en daarna de stiltes. Ik wist het plots heel zeker: we zouden niet terug naar vroeger gaan. Vroeger was met de container op de stort verdwenen. Binnen enkele uren zouden ze weer thuiskomen en doen zoals daarvoor.

Zij waren weg en ik was thuis, en voor hen was het alsof ik er niet was. Als ik hier zou blijven, zou de volgende dag komen, net als de dag erop. De volgende zaterdag zou net zo zijn en het weekend daarop weer, en weer en weer. Ik was het beu, hun weg zijn, hun zwijgen, hun ruzie, hun fakking gedoe. Dat was iets van hen, maar ik zat er wel tussen. Ze deden alsof ik er niets mee te maken had. Wat als ze zelf zouden merken hoe het zou zijn als ik er niet meer was? Zouden ze me missen en me daarna niet meer vergeten? Zou dat iets veranderen?

Ik liet alles liggen in de keuken en rende naar mijn kamer om mijn rugzak te halen. Weer beneden pakte ik snel geld uit het geheime potje. Een pak koekjes, een appel en twee flesjes water, meer hoefde er niet in mijn rugzak voor een dag. Mijn telefoon liet ik uitgeschakeld. Als ze me konden bereiken, was ik niet echt weg.

In de gang trok ik mijn schooljas aan, haalde mijn sleutels van het haakje en stak ze in het slot. Wil ik weg nu, vroeg ik me af, echt weg? Waar ga ik dan heen? Ik bleef staan, met mijn hand op de klink. Ik hield mijn adem in en luisterde. Opa's klok tikte zacht. Mijn sleutels wiegden rinkelend heen en weer. Achter onze deur was de wereld.

Ik rende de gang weer in, de trappen op, naar de kamer met de oude kleerkast, waar onze skipakken hingen en on-